

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum ille qui peccat ex certa malitia grauius peccet, quàm ille qui
peccat ex passione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

modum in licita potestatem, quo voluntas ex seipsa mouetur in malum?

¶ Ad hoc dicitur, quod quia inter appetitum animale et naturalem hec est differentia, quod naturalis est primo patris, animalis uero est primo totius, appetit enim oculi ad uidendum est primo oculi, uoluntas autem irascibilis, & concupiscibilis sunt primo totius, ideo appetitus naturalis non uariatur nisi secundum dispositionem illius patris, qualitercumque enim homo sit dispositus, modo non redundet in oculum, eodem modo se habebit appetitus autem animalis non solum secundum propriam dispositionem uariatur, sed secundum totius, seu passiois dispositionem, nam non solum aliter se habet uoluntas dispositione, uel habitu in se ipsa affecta, & non affecta, sed etiam aliter se habet uoluntas hominis affecti aliqua dispositione, uel habitu. Et inde prouenit, quod homo tam secundum appetitum sensitiuum habitumque aliquid uolens, quam secundum corporalem completionem inclinatus in aliquod delectabile. Et contrarium recte rationi, aliter se habet secundum uoluntatem, quam non sit habitus, aut inclinatus. Quia enim qualis uoluntatis est, talia ei constant, & naturaliter est uoluntati ferri in consonantiam ipsi uolenti, ideo etiam si uoluntas ipsa secundum se non sit aliter disposita, quia tamen secundum alium suppositum est aliter disposita, uel plusquam habitu, naturali scilicet agitudine, dicitur ex seipsa moueri in malum, utroque namque modo, scilicet ex propria dispositione, & ex dispositione suppositi, recte dicitur ex seipsa uoluntas moueri: quoniam uoluntas non solum ipsa, sed suppositum inuoluntati in ratione mouens est, quamuis differretur: quia primum conuenit ei ut conuenit cum appetitu naturali: secundum autem ut est ap-

lum sed magis ad bonum, ergo oportet si eligat malum, quod hoc sit ex aliquo superuenienti, quod est passio uel habitus: sed quando alius peccat ex passione, non peccat ex certa malitia, sed ex infirmitate, ut dicitur in est, ergo quicumque alius peccat ex certa malitia, oportet quod peccet ex habitu.

SED CONTRA. Sicut se habet habitus bonus ad electionem boni, ita habitus malus ad electionem mali: sed quicumque alius non habens habitum uirtutis, eligit id quod est bonum secundum uirtutem, ergo etiam quandoque alius non habens habitum uitiosum, potest eligere malum, quod est ex certa malitia peccare.

RESPON. Dicendum, quod uoluntas aliter se habet ad bonum, & aliter ad malum. Ex natura enim sue potentia inclinatur ad bonum rationis, sicut ad proprium obiectum: unde & omne peccatum dicitur esse contra naturam. Quod ergo in aliquo malum uoluntas eligendo inclinatur, oportet quod aliunde contingat. Et quandoque quidem contingit ex defectu rationis, sicut cum aliquis ex ignorantia peccat. Quandoque autem ex impulsu appetitus sensitui, sicut cum peccat ex passione: sed neutrum horum est ex certa malitia peccare, sed tunc solum ex certa malitia alius peccat, quoniam ipsa uoluntas ex seipsa mouetur ad malum, quod potest contingere dupliciter. Vno quidem modo per hoc, quod homo habet aliquam dispositionem corruptam inclinante ad malum, ita quod secundum illam dispositionem fit homini quasi conueniens & simile aliquod malum. & in hoc, ratione conuenientie reddit uoluntas quasi in bonum: quia unumquodque secundum se tendit in id, quod sibi est conueniens. Talis autem dispositio corrupta, uel est alius habitus acquisitus ex consuetudine, quae uertitur in naturam: uel est aliqua egritudine naturalis habitu ex parte corporis, sicut alius habens quosdam naturales inclinationes ad aliqua peccata propter corruptionem naturam in ipso. Alio modo contingit, quod uoluntas per se tendit in aliquod malum per remotionem alicuius prohibentis, puta, si alius prohibeat peccare, non quia peccatum ei secundum se displiceat, sed propter spem uitae aeternae, uel propter timorem gehennae, uel timore per presumptionem, sequi

tur quod ex certa malitia quasi absque frano peccet. Sicigitur patet, quod peccatum quod est ex certa malitia, semper praesupponit in homine aliquam inordinationem, quae tamen non semper est habitus: unde non est necessarium, quod quicumque peccat ex certa malitia, peccet ex habitu.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod operari qualiter iniustus operatur, non solum est operari iniuste ex certa malitia, sed et delectabiliter, & sine graui renu uoluntatis, quod non est nisi eius quod habet habitum.

AD SECUNDUM dicendum, quod non statim ad hoc alius labitur, quod ex certa malitia peccet: sed praesupponit aliquid, quod tamen non semper est habitus, ut dicitur est.

AD TERTIUM dicendum, quod illud propter quod uoluntas inclinatur ad malum, non semper habitus est, uel passio, sed quiddam aliud, ut dicitur est.

AD QUARTUM dicendum, quod non est similis ratio de electione boni, & de electione mali: quia malum nunquam est sine bono natura, sed bonum potest esse sine malo culpa perfecta.

ARTICVLVS IIII.
Utrum ille qui peccat ex certa malitia, grauius peccet quam qui ex passione.

AD QUARTUM sic proceditur. **VI.** quod ille qui peccat ex certa malitia, non peccat grauius, quam ille qui peccat ex passione. Ignorantia, uel excusat peccatum uel in toto, uel in parte: sed maior est ignorantia in eo qui peccat ex certa malitia, quam in eo qui peccat ex passione. Nam ille qui peccat ex certa malitia, patitur ignorantiam principij, quae est maxima, ut Phil. dicit in 7. Eth. habet enim malam existimationem de fine, qui est principium in operatiuis, ergo magis excusatur a peccato, qui peccat ex certa malitia, quam ille qui peccat ex passione. **¶ 2. Præ.** Quanto alius habet maius impellens ad peccatum, tanto minus peccat, sicut patet de eo qui maiori impetu passionis deijcitur in peccatum: sed ille qui peccat ex certa malitia, impellitur ab habitu, cuius est fortior impulsio, quam passionis, ergo ille qui peccat ex habitu, minus peccat, quam ille qui peccat ex passione. **¶ 3. Præ.** Peccare ex certa malitia, est peccare ex electione mali: sed ille qui peccat ex passione, et eligat malum, ergo non minus peccat, quam ille qui peccat ex certa malitia.

peccatus animalis, praesertim intellectualis, unde ly, ex ipsa, non distinguitur contra suppositum, sed contra alias partes ut sic, quae sunt principia humanorum actuum, intellectum scilicet, & appetitum sensitiuum. Et si non intelligis in electiones has corporales, uide superius in quest. 32. art. 7.

¶ *Super Quaest. 78. Articulum quartum.*

IN articulo in responsione ad primum occurrit dubium, quoniam uideatur contrariari supra dictis in primo articulo huiusmet questionis. Dicitur namque fuisse, quod maior est ignorantia peccantis ex passione, quam ex malitia: quia ille ignorat hoc nunc esse malum, iste uero scit hoc nunc esse malum, quamuis ignoret hoc nunc esse peius sibi, modo autem dicitur, quod maior est ignorantia peccantis ex malitia.

¶ Ad hoc dicitur tripliciter, quod ignorantia potest referri ad duo, scilicet ad ipsum peccatum, uel ad rationem peccandi. Si referatur ad ipsum peccatum, sic maior est ignorantia peccantis ex passione: quia ignorat hunc actum, nunc esse malum, quod non later peccantem ex malitia. Si uero referatur ad rationem peccandi, sic ignorantia peccantis ex malitia est maior: quia ex affectu nimio ad minus bonum errat circa finem proponendum, quod est ratio peccandi. Ex hoc namque, quod affectus quis est plus ad lucrum, quam ad bonum iustum, ut dicitur bonum lucri magis sectandum. Et inde prouenit, quod sciens eligi priuari iustitiam, ut lucretur, scit ergo iste lucrum esse nunc iniustum, quod ex passione peccans ignorat: sed ex nimio amore lucri ne scit postponendum esse bono iustitiae, quod est magis ignorare, quo ad rationem peccandi, quia in passione existens non ex ipso amore unius boni, sed

In corp. art.

In corp. art.

Sup. q. 47. ar. 2. cor. & 28. q. 7. ar. 1. cor. & 2. di. 7. q. 1. ar. 2. cor. 6. & mal. q. 3. ar. 13. & quel. 2. ar. 15. cor.

Ca. 8. a med. 10. 5.

sed ex impulsu passio- nis perturbantis indi- cium nunc respectu huius peccat. Et ex hoc sequitur secunda responsio, scilicet, qd ignorantia peccantis ex malitia est maior formaliter: quia formaliter ignoratur tā conclusio, quam prin- cipium, ut etiā ex 7. Eth. habetur, quod in peccante ex passione non accidit, ut patet. Ignorantia autē pec- cantis ex passione est maior quasi virtualiter, seu concomitan- ter, pro quanto est re- spectu prioris obie- cti. Pr^o enim est hoc malum nunc, quān- hoc malum nūc esse peius altero: ac p hoc ignorans formaliter hoc nunc esse mali, ex consequenti nescit hoc nunc esse peius, & non eōāterio. Ter- tio potest dici, quod ignorantia peccantis ex malitia est maior: quia per modum ha- bitus. Ignorantia au- tem peccantis ex pas- sione est per modum interruptionis. Malus enim circa finem ma- lum in affectu, & in ratione est dispositus: passione vero ductus male se habet circa fi- nem, dum passio tan- tum intercipit, ut in corpore articuli dī.

SED CONTRA est, qd pecca- tum quod ex industria commit- titur, ex hoc ipso grauiorē pœ- nam meretur, secundū illud Iob 34. Quasi impios percussit eos in loco videntium, qui quasi de industria recesserunt ab eo: sed pœna non augetur nisi propter grauitatem culpæ. ergo pecca- tum ex hoc aggrauatur, quod est ex industria seu certa malitia.

RESPON. Dicendū, qd pecca- tum quod est ex certa malitia, est grauius peccatū quod est ex passione, triplici ratione. Primo quidem, quia cum peccatum principaliter in voluntate consti- tat, quanto motus peccati est magis proprius voluntati, tan- to peccatum est grauius, ceteris paribus. cū autem ex certa ma- litia peccatur, motus peccati est magis proprius voluntati, quæ ex se ipsa malum mouetur, quā quando ex passione peccatur, quasi ex quodā extrinseco im- pulsa ad peccandum. vnde pec- catum ex hoc ipso quod est ex malitia, aggrauatur: & tanto ma- gis, quanto fuerit uehementior malitia. ex eo vero quod est ex passione, diminuitur tanto ma- gis, quanto passio fuerit magis uehemens. Secundo, quia pas- sio quæ inclinatur voluntatem ad peccandum, cito transit: & sic homo cito redit ad bonū pro- positum penitens de peccato:

sed habitus quo homo ex malitia peccat, est qua- litas permanens: & ideo qui ex malitia peccat, diu- turnius peccat. unde Philosophus in 7. Ethic. com- parat intemperatum qui peccat ex malitia, in firmo qui continue laborat: incontinentem autem qui peccat ex passione, ei qui laborat interpolate. Ter- tio, quia ille qui peccat ex certa malitia, est male di- spositus quantum ad ipsum finem, qui est principiu in operabilibus, & sic eius defectus est periculo- sior, quān eius qui ex passione peccat, cuius propo- situm tendit in bonum finem, licet hoc propositū interrumpatur ad horam propter passionem. Sem- per autem defectus principij est pessimus: unde ma- nifestum est, qd grauius est peccatum quod est ex malitia, quān quod est ex passione.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd ignorantia ele- ctionis, de qua obiectio procedit, neq; excusat, neq; diminuit peccatum, ut sup. dictum est: unde neque maior ignorantia talis facit esse minus peccatum.

AD SECYNDVM dicendum, qd impulsio quæ est ex passione, est quasi ex exteriori defectu respectu uo- luntatis: sed per habitum inclinatur voluntas quasi ab interiori: unde non est similis ratio.

AD TERTIVM dicendum, qd aliud est peccare eli- gentem, & aliud peccare ex electione. Ille enim qui peccat ex passione, peccat quidem eligens, non ta- men ex electione: quia electio non est in eo primū peccati principium, sed inducitur ex passione ad eli- gendum id, quod extra passionem existens non eli-

geret: sed ille qui peccat ex cer- ta malitia, secundum se eligit ma- lum eo modo quo dictum est. & ideo electio, quæ est in ipso, est principium peccati, & ppter hoc dicitur ex electione peccare.

QVAESTIO LXXIX.

De causis exterioribus peccati, in quatuor articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de causis exterioribus peccati. Et primo ex parte Dei. Secundo ex parte diaboli. Tertio, ex parte hoīs.

CIRCA primum quaruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum Deus sit causa peccati.

¶ Secundo, Vtrum actus peccati sit a Deo.

¶ Tertio, Vtrum Deus sit causa exaccationis & obdurationsis.

¶ Quarto, Vtrum hæc ordinentur ad salutem eorum qui exaccantur, vel obdurantur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Deus sit causa peccati.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod Deus sit cau- sa peccati. Dicit enim Apostol. Rom. j. de quibusdam. Tradidit eos Deus in reprobum sensum, ut faciāt ea quæ nō cōueniunt. Et gl. ibidem dicit, quod Deus operatur in cordibus hominū, inclinando volūtates eorum in quodcūq; voluerit, siue in bonum, siue in malum: sed facere quæ non conueniunt, & inclina- ri secundum voluntatem ad ma- lum, est peccatum. ergo Deus hominibus est causa peccati.

¶ 2 Præ. Sap. 14. dicitur, Creatu- ræ Dei in odium factæ sunt, & in tentationē animæ hominum: sed tentatio solet dici prouoca- tio ad peccandum. Cum ergo creature nō sit factæ nisi a Deo, ut in primo habitus est, vī qd Deus sit causa peccati prouo- cans hominem ad peccandum.

¶ 3 Præ. Quicquid est cā causæ, est causā effectus: sed Deus est causā li. arb. quod est causā pec- cati. ergo De^o est causā peccati.

¶ 4 Præ. Omne malum opponi- tur bono: sed nō repugnat diu- næ bonitati, quod ipse sit cā ma- li pœnæ. de isto enim malo dicit Iſa. 45. quod Deus est creās ma- lum. Et Amos 3. Si est malū in ciuitate, qd De^o nō fecerit. ergo

Super Quæstio- nem septuagesimam articulo primo & secundo.

In articulo primo & secundo quæ- stio septuagesima in- arduum occurrit. In- huius in doctrina- cipue auctoris, in- modo patet hoc dicit- mul stare, quod dicit- peccati sit a Deo, & dei. Et sic conueni- nullo mō sit a Deo. f. d. a causa creaturæ. la. Et quān vis mal- aſſerantur in 3. d. 2. tenet in Capitulo ex Aur. & Duran- obiectiones, dicitur- men solummodo re- ferenda sunt, quæ- discutis, omnia, vno- to, propria clara. Prima est ex parte- bitudinis entitatis- siuæ actus ad de- mitatem peccati. s- cunda ex parte ha- tudinis entitatis pa- tiuæ actus ad causā- effectiuan. Et per- igitur vis est talis- ficultas, Deformi- peccati est primum- trariæ reſtitudinē- siuæ specie, vnde- vix inherencia ad- subtrahit, ergo no- sario causalitatis u- tante illam possunt- speciem moralitatis- in subtrahit aliā- go causalitatis. De- ab ipso causalitatis- nis positum entis- eius peccati. An- dicitur declaratur- mendo qd in pecc- sunt tris, scilicet, p- ctes moralitatis in- formatas, v. g. in- peratā sunt, vnde- interior vel exte- entitatis positum- sita in specie inter- rantiæ afficiens ad- & deformitas pa- tiuæ, & cum exte- entitatis intemper- tie est contrarietas- rati temperantia- frigus calori, & q- ad unum contrari- positum in aliquo- cessario sequitur p- uatio alterius contr- rij in eodē, vnde p- sium frigus & ma- sequitur priuatio- loris in eadē, ut p- hoc ad oppositum- titatem temperant- in actū, sequitur p- uatio temperant- eodem. Et quā- hac priuatio non- sicut deformitas pe- cati intemperant- quia consistit in p- uatione reſtitudinē- debet i esse. habet

Ex. 8. v. 5.

Q. 76. ar. 4.